

Energiapuuharvennus luontoarvoja kunnioittaen

Sipoossa toteutettiin energiapuuharvennus, jonka suunnittelu- ja Monimetsä-hanke oli mukana. Kohteella otettiin metsänomistajan toiveesta luontoarvot erityisen hyvin huomioon.

■ Lauri Saaristo

Työmaan johtajana toimineen Rolf Wickströmille alue oli tuttu, sillä hän suunnitteli aikanaan uudistushakkuun n. 15 ha laajuiseen kuusikkoon. Hakkuu toteutettiin 90-luvun puolivälissä ja alue uudistettiin koivulle ja männylle.

Energiapuuharvennus vaihtoehtona

Tämän jälkeen pääosalla alueesta ei ole tehty metsänhoidon toimenpiteitä, joten energiapuuharvennus oli varteenotettava ratkai-

su. Rolf Wickström kertoo hakkuun suunnittelusta ja toteutuksesta seuraavaa:

”Yleensä tekemissäni hakkuusuunnitelmissa leimikon rajat merkataan maastoon ja toteuttajalle kerrotaan tavoiteltava runkoluku ja vallitseva puulaji. Lisäksi tulee katsottua 10\$ kohteet. Loput luonnonhoitokeinot jäävät kuljettajan mietittäväksi. Kun tälle kohteelle haluttiin pökelöitä ja riistatiheiköitä, siitä ei koitunut mitään erityistä päänvaivaa.”

Kohteiden merkintä parantaa lopputulosta

”Kohteen suunnitteluun tosin tarvittiin tavallista enemmän aikaa, kun merkittiin se mitä jätetään. Lopputulosta ei olisi saatu tuollaiseksi, jos luonnonhoidon toteutusta ei olisi merkitty näkyville. Toisaalta kun suunnittelija paneutuu johonkin leimikkoon vähän enemmän, niin se on muusta pois. Nykyään pitäisi pystyä tekemään monta leimikkoa päivässä, jotta olisi tehokas.

Maastomerkitöjä tarvittiin,

← Kallioelinympäristö luontokohteena. Talousmetsiin pysyvästi säästettäviä puustoja kannattaa kohdentaa luontokohteisiin, sillä luontokohteissa säästöpuustot tuottavat monenlaisia hyötyjä. Luontokohteet ovat usein monimuotoisuudelle tärkeitä myös silloin, kun ne eivät täytä metsälain 10§:n vaatimuksia. Tällä kohteella kasvaa kilpikaarnaisia mäntyjä ja luontoarvoa lisäävät pystykelot ja maapuut. Kohteen sisällä on pari pientä kitumaan laikkua, joissa myös Metsälain 10§ rajoittaisi toimintaa. Kohde päätettiin jättää laajana kokonaisuutena hakkuun ulkopuolelle. Luontokohteesta ei ollut ennakkotietoa metsävaratiedossa, mutta se tunnistettiin ja rajattiin leimikon suunnittelun yhteydessä.

↑ Säästöpuut ja lahoppuut. Kuvassa näkyy säästynyt maapuu, sen viereen tehty tekopötkkelö sekä eläviksi säästöpuiksi jätetyt raita ja pihlaja. Luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta uudistushakkuun hyvin puoliin kuuluu pioneeripuiden, kuten haavan, raidan, harmaalepän ja pihlajan uudistuminen. Näiden metsätaloudellisesti vähäarvoisten lehtipuiden varassa elää rikas eliöstö ja kymmeniä uhanalaisia lajeja. Energiapuuharvennukset kohdentuvat usein metsiin, jossa taimikkovaiheen hoitotyöt on jätetty tekemättä ja lehtipuusto on monimuotoinen. Sertifiointikriteerit velvoittavat säästöpuiden jättämistä kaikissa hakkuissa, myös energiapuuharvennuksissa. Säästöpuiden valinta tulisi sekä sertifiointiin että suositusten mukaan kohdistua ensisijaisesti monimuotoisuudelle arvokkaaseen lehtipuustoon. Monimetsän esimerkkikohteelle oli jo aiemmassa, 90-luvulla toteutetussa uudistushakkuussa jätetty järeitä mäntyjä säästöpuiksi noin 10 kpl hehtaarille. Puolet säästöpuista kaatui vuoden 2001 Janika-myrryksessä. Näiden maapuiden säästäminen on tärkeää, sillä ne ovat vasta lahoamiskehityksensä alussa ja toimivat vielä kymmeniä vuosia elinympäristönä lahottajaeliöille. Lahoppuun määrää lisättiin tekemällä metsään noin 10 tekopötkkelöä hehtaarille.

koska usein hakkuun toteuttajat ovat tottuneet tekemään jollakin tietyllä tavalla, jota voi olla vaikea muuttaa. Vanha siivousintoi lu elää vielä, kaikki pois vaan. Urakoitsijat tekevät urakalla ja tienavat määrin mukaan. Tietenkin he haluavat kerätä niin paljon kuutioita kuin mahdollista. Onneksi kohteella tekijänä oli nuori kaveri ja voi olla, että hän ottaa tästä oppia myöhemmään tekemiseen.

Luonnonhoitoa kohdennettiin hakkuussa siten, että se oli luonnollista toteuttaa esimerkiksi ajourien järkevällä sijoittelulla. Puuntuotannon näkökulmasta ratkaisuja helpotti se, että koivut olivat niin paljon pidempiä kuin muut puut. Silloin koivua ei häiritse, vaikka ihan viereen jää joku raita.”

Luonnollisia paikkoja jää

”Jossain kuusikossa, jossa hyvän näköinen istutuskuusi ja raita kasvavat vierekkäin, on hankalampaa valita raita säästettäväksi. Mutta yleensä löytyy luonnollisia reikiä, joissa istutettuja puita on kuollut. Näihin reikiin kannattaa jättää mitä tahansa puita. On hyvä, että met-

Pellon reuna. Yksi tärkeä luonnonhoidon keino on edistää luontoarvoja pellon reunavyöhykkeellä. Monimetsän esimerkkikohteella ajoura sijoitettiin lähelle pellon reunaan ja 5 metrin kaistaleella puusto on tarkoituksella jätetty muuta aluetta harvemmaksi. Monimuotoisuuden kannalta on tärkeää, että pellonreunametsissä ylläpidetään puuston kerroksellisuutta, lehtipuusekoitusta ja tiheää pensaskerrosta. Lisäksi kukkivat ja marjovat puu- ja pensaslajit tarjoavat ravintoa linnuille ja pölyttäjäille. Kohteella pellonreunaan jätettiin koivua, raitaa, pihlajaa haapoja sekä jokunen kuusi.

sässä on muitakin kuin istutettuja puita.”

Koulutus ratkaisee

”Energiapuuhommassa ei ole samalla tavalla hyvää taloutta kuin tavallisen tukin ja kuidun kaados-

sa. Kun luonnonhoidon miettiminen jätetään yleensä kuskin varaan, se on pois heidän työajastaan. Tällä kohteella oli iso kone lähes kolme viikkoa ja hakkuussa oltiin huolellisia.

Hyvä luonnonhoito ei ole vai-

keaa, mutta asiat pitää kouluttaa toteuttajille. Asian edistyminen on kiinni siitä, miten paljon koulutukselle pystytään antamaan aikaa.” ■

Kirjoittaja on Tapio Oy:n johtava erityisasiantuntija, luonnonhoito